

HİNDİSTAN

ÜLKE RAPORU

GENEL BİLGİLER

Coğrafi Konumu

Uman deniziyle Bengal körfezi arasında, kuzeyde Himalaya sıradağlarından güneyde Hint Okyanusu'na doğru giderek daralan bir üçgen biçiminde uzanır. Büyük kısmının devâsâ boyutlarda (kuzey-güney 3214 km., doğu-batı 2977 km.) bir yarımada olmasından dolayı "subcontinent" (bir kıtanın coğrafi bağımsızlığı bulunan büyük parçası [yarı kıta]; coğrafya literatüründe subcontinent denilince akla Hindistan gelir) terimiyle nitelenen geniş topraklar üzerinde kurulmuş yirmi iki eyaletle (federe devlet) birlik toprağı (union territory) statüsünde dokuz bölgenin birleşmesinden meydana gelen federal yapılı bir cumhuriyettir. Hintçe adı Bhârat Varşa, Birleşmiş Milletler tarafından kullanılan resmî adı Republic of India olup kısaca Union of India (Indian Union) adıyla da anılır; başşehri 1934'ten beri Yeni Delhi'dir.

Kara sınırlarının uzunluğu 15.000 kilometreyi geçen Hindistan kuzeybatıda Pakistan, kuzeyde Çin, Tibet, Nepal, Butan ve doğuda Bengladeş ile komşudur; güneyde Palk Boğazı ve Mannar körfeziyle Sri Lanka'dan ayrılır. Adı geçen boğaz ve körfez arasında âdeta sıçrama taşları gibi dizilmiş "Âdem Köprüsü" adaları ile güneybatı kıyıları açıklarındaki Lakkadiv (Lakshadweep) adaları ve doğu kıyılarından 1200-1500 km. uzaklıkta bulunan Bengal körfezindeki Andaman ve Nikobar adaları da ülke sınırları içindedir.

Yüzölçümü, Cammû-Keşmir'in Hindistan'a bağlı olan kesimi ve 1974'ten beri üye eyalet statüsündeki Sikkim'le (7096 km²) birlikte 3.287.363 km², nüfusu 843,9 milyondur (1991 sayımı). Toplam yüzölçümü 222.236 km² olan Cammû-Keşmir Hindistan (101.283 km²), Pakistan (78.218 km²) ve Çin (42.735 km²) arasında fiilen bölüşülmüş durumdadır.

Siyasi ve İdari Yapı

15 Ağustos 1947 tarihinde İngiltere'den bağımsızlığını kazanan Hindistan Cumhuriyeti'nin yönetim şekli federal cumhuriyettir. Hindistan 29 eyalet ve 7 birlik bölgesinden oluşmaktadır. Hindistan'da yasal altyapı 1950 anayasasına ve İngiliz hukukuna dayanır.

Eyaletler: Andhra Pradesh, Arunachal Pradesh, Assam, Bihar, Chhattisgarh, Goa, Gujarat, Haryana, Himachal Pradesh, Jammu and Kashmir, Jharkhand, Karnataka, Kerala, Madhya Pradesh, Maharashtra, Manipur, Meghalaya, Mizoram, Nagaland, Orissa, Punjab, Rajasthan, Sikkim, Tamil Nadu, Telangana, Tripura, Uttar Pradesh, Uttarakhand, West Bengal.

Birlik bölgeleri: Andaman ve Nicobar Adaları, Chandigarh, Dadra and Nagar Haveli, Daman and Diu, Delhi, Lakshadweep ve Puducherry

İngiliz Milletler Topluluğu üyesi Hindistan, kuruluşundan bugüne Pakistan ile 1947, 1965 ve 1971 yıllarında olmak üzere 3 kez savaştı.

Çok partili parlamenter demokrasiyle yönetilen Hindistan'da parlamentonun 250 sandalyeli Eyaletler Meclisi (Rajya Sabha) ve 552 sandalyeli Halk Meclisi (Lok Sabha) olmak üzere 2 kanadı bulunuyor. Federal yapıya sahip Hindistan, 29 eyalet ile 7 birlik toprağından oluşuyor. Eyaletler kendi hükümet ve

parlamentolarına sahip. Yönetim de merkezi hükümet ve eyalet hükümeti arasında bölünmüş durumda. Birlik Toprakları, merkezi hükümetin yönetiminde yer alıyor.

Hindistan'da 2014'te 9 aşamada yapılan son genel seçimlerde "Bharatiya Janata Party" (Hindistan Halk Partisi-BJP) 282 milletvekili çıkararak, hükümeti kurmak için gereken sayıyı aştı. Böylece BJP'nin başbakan adayı Narendra Modi, 26 Mayıs 2014'te Hindistan Başbakanı olarak göreve başladı.

Hindu milliyetçisi Modi, yolsuzlukla mücadele ve ekonomiyi büyütme vaadiyle iktidara geldi. Modi'nin zaferiyle ülkede 30 yıl sonra ilk kez bir parti tek başına iktidar oldu.

Hindistan'ın en büyük uluslararası sorunu Pakistan ile yıllardır çözülemeyen Cammu-Keşmir meselesi. Ülkenin Çin ile de sınır sorunları bulunuyor.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

2018 yılında nüfusu 1,34 milyar kişiye ulaşan Hindistan'da 2000-07 yılları arasındaki nüfus artış hızı yıllık %1,5 oranında gerçekleşmiştir. Bu oran 2009 ve 2010 yılında da yaklaşık aynı kalmıştır. 2017 yılında nüfus artış oranı %1,14'tür. Bu oran 90'lı yıllarda %1,9, 80'li yıllarda %2,1 ve 60'lı yıllarda %2,3 oranlarında gerçekleşmiştir. Doğum hızının düşeceğine dair iyimser beklentilere rağmen 2025 yılında Hindistan nüfusunun 1,4 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir. 2015 yılında yaşam beklentisi erkekler için 66,9, kadınlar için 69,9 yıla çıkmıştır. 1951 yılında erkekler ve kadınlar için yaşam beklentisi 32 yıl idi. Kırsal kesimde yaşama oranı diğer gelişen Asya ülkelerine göre çok yüksektir. Halkın %66,9'u kırsal yerleşim yerlerinde yaşamaktadır. Buna karşın şehirlere göç hızla artmaktadır.

Hindistan'da her yıl yaklaşık 10 milyon kişi işgücüne katılmaktadır. Bu durum hükümetin eğitimin kalite ve miktarını artırmak için yatırım yapması gerekliliğini göstermektedir.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Hindistan doğal kaynak bakımından çok zengin bir ülke değildir. Hindistan dünya yüzeyinin %2,4'ünü kaplamasına rağmen, dünya nüfusunun yaklaşık %18'ini barındırmaktadır. Bu yüzden doğal kaynak ihtiyacı fazladır. Hindistan'daki en önemli madenler kömür, demir ve boksittir. Petrol ve gazın büyük çoğunluğu ithal edilmektedir. Büyük coğrafi ve iklimsel farklılıklar bölgeler arasında gelir dağılımı ve ekonomik gelişmişlik farklılıklarının sebeplerinden birisidir. Gelişmiş ülkelerin tersine bir durum olarak çalışan nüfusun yaklaşık %50'si tarım sektöründe istihdam edilmiştir. Göç artmasına rağmen hala sınırlıdır ve Hintlilerin büyük çoğunluğunun geçimi toprağa bağlıdır. Ekilebilir arazinin yaklaşık %40'ı sulanabilir durumdadır ve geriye kalan arazilerde tarımsal üretim yıllık muson yağmurlarına bağımlıdır.

GENEL EKONOMİK DURUMU

Hindistan ekonomisi iki farklı yapıya sahiptir. Bir yanda, orta sınıfın en zekilerini çalıştıran modern ve küresel rekabet gücüne sahip bilgiye dayalı hizmetler sektörü, diğer yanda çoğunlukla az eğitilmiş işgücünün çalıştığı ve rekoltesi yağışlara bağlı tarım sektörü yer almaktadır. İmalat sektörü geleneksel olarak kalitesiz mallar nedeniyle yetersiz olmasına rağmen, bu durum son yıllarda değişmeye

başlamıştır. Hizmetler sektöründeki güçlü büyüme neticesinde sektörün GSYİH içinde payı 2015 yılında %58,9 olarak gerçekleşirken, tarım sektörünün payı %16,6, sanayinin payı ise %24,5 olmuştur.

Son yıllarda ekonominin tarıma bağımlılığı azalmış olsa da GSYİH'deki dalgalanmalar hala yıllık muson yağmurlarının sonuçlarına bağlıdır. Toprak sahiplerinin çoğunluğu geçinecek kadar tarım yapabilmektedirler ve çoğu çiftçi ailesi yoksulluk sınırının altında yaşam sürdürmektedirler. Hindistan özellikle kırsal alanda dünyadaki en kötü insani gelişim indekslerinin bazılarında sahiptir. Buna karşın, Hindistan aynı zamanda çok sayıda yüksek nitelikli işgücüne ve birkaç tane uluslararası endüstriyel gruba da sahiptir.

Hindistan'ın son ekonomik reformları başlattığı 1990'lı yılların başından itibaren ekonomik büyüme geçici olmaktan çıkmış ve önceki yıllardan daha yüksek bir büyüme oranı yakalanmıştır. Reel büyüme 2003 yılından itibaren %8'in üzerinde gerçekleşmiş ve 2006 yılında %9,7 ile tepe noktasına ulaşmıştır. 2008 yılında ise küresel ekonomik krizin etkisiyle ekonomik büyüme %6,1 oranında gerçekleşmiştir. Hükümetin geniş kapsamlı mali canlandırma paketinin uygulamaya konulmaması durumunda bu büyüme oranı çok daha düşük oranda gerçekleşebileceği görüşü hakimdir. Bu paketle kamu harcamaları büyümenin yaklaşık üçte birine katkı sağlamıştır. Yüksek büyümenin olduğu 2003 ve 2007 yıllarında kamu harcamalarının büyümeye katkısının sadece %6 olduğu düşünülürse, kamu harcamalarının muazzam bir sıçrama yaptığı görülmektedir. Aynı zamanda, yüksek büyüme döneminde büyümenin yaklaşık yarısını oluşturan özel tüketim 2008 yılında dramatik bir şekilde azalarak büyümenin ancak %27'sini oluşturmuştur. Hindistan'ın net ithalatçı olmasının ekonomiye negatif etkisi 2008 yılında hızlanmıştır. Ekonomideki parlak nokta ise ekonomik aktivite içinde önemli bir etken olan yatırımlar olmuştur.

Hindistan'ın yıllık reel büyüme verilerine bakıldığında ise, ülke ekonomisinin 2009'da %8,5, 2010'da %10,3, 2011 yılında %6,6 ve 2012'de %5,6, 2013'te %6,6, 2014'te %7,2 büyüdüğü görülmektedir. Büyüme 2011, 2012 ve 2013 küresel konjonktürün doğrudan ve dolaylı etkileriyle beklentilerin altında gerçekleşmiştir. 2013'ten itibaren yeniden ivmelenen Hint ekonomisi 2015'te ve 2016'da %7,6 oranında büyümüştür. 2017 yılında IMF verilerine göre büyüme %6,7 oranında gerçekleşmiştir.

Tarım ve Hayvancılık

Hindistan, çiftlik ürünleri üretiminde dünya çapında ikinci sırada yer almaktadır. Ormancılık, ağaçlandırma ve balıkçılık gibi tarım ve yan işkolları GSYİH'nin %17'sini oluşturmakta ve 2014'teki toplam işgücünün %49'unu istihdam etmektedir. Hindistan ekonomisi çeşitlendi ve büyüdükçe tarımın GSYİH'ya katkısı istikrarlı bir şekilde 1951 ve 2011 arasında düşüş gösterdi; ancak yine de en büyük istihdam kaynağı ve Hindistan'ın genel sosyo-ekonomik kalkınmasının önemli bir parçası olmaya devam etmektedir. Beş yıllık planlarda tarıma yapılan özel vurgu ve sulama ile teknoloji, modern tarım uygulamalarının uygulanması ve Hindistan'da Yeşil Devrim'ten bu yana tarımsal kredi ve sübvansiyon sağlanması konularındaki istikrarlı gelişmeler nedeniyle tüm mahsüllerin birim alan başına ekin verimi 1950'den beri artmıştır. Bununla birlikte, uluslararası karşılaştırmalar Hindistan'daki ortalama verimin dünya genelinde en yüksek ortalama verimin %30 ila %50'sini içerdiğini ortaya koymaktadır. Uttar Pradesh, Punjab, Haryana, Madhya Pradesh, Andhra Pradesh, Telangana, Bihar, Batı Bengal, Gucerat ve Maharashtra eyaletleri, Hint tarımına önemli katkı sağlayan bölgelerdir.

Hindistan'ın yıllık ortalama yağış miktarı 1,208 milimetre (47,6 inç) ve yılda toplam 4000 milyar metreküp yağış alırken, yüzey ve yer altı suyu da dahil olmak üzere toplam yararlanılabilir su kaynakları

1123 milyar metreküpe ulaşmıştır. Arazinin 546.820 km²'si (211.130 sq mi) veya toplam ekili alanın yaklaşık %39'u sulanmaktadır. Hint Okyanusu'nun doğu ve batı kıyılarından oluşan nehirler, kanallar, göletler ve göller ile diğer körfezler ve koylardan oluşan iç su kaynakları, balıkçılık işkolunda yaklaşık altı milyon kişiye istihdam sağlamaktadır. 2010'da Hindistan, dünyanın en büyük altıncı balıkçılık endüstrisine sahiptir.

Anand'taki Amul Süt İşletmesi, 1960'lı yıllarda yeşil devrim sırasında başlayan oldukça başarılı bir kooperatifti.

Hindistan her yıl 100.000 tonun üzerinde kaju çekirdeği ihraç etmektedir. Yalnız Kollam'da 600'den fazla kaju işleme ünitesi bulunmaktadır.

Hindistan, süt, jüt ve bakliyat dünyasındaki en büyük üreticidir ve 2011 yılında 170 milyon hayvan bulunan dünyanın ikinci büyük sığır nüfusuna sahiptir. Sırasıyla pirinç, buğday, şeker kamışı, pamuk ve yerfıstığı üretiminde dünyanın ikinci en büyük üreticisidir; aynı zamanda dünyanın en büyük ikinci meyve ve sebze üreticisidir ve dünya meyve ve sebze üretiminin sırasıyla %10,9 ve %8,6'sını karşılamaktadır. Hindistan aynı zamanda dünyanın ikinci en büyük ipek üreticisi ve en büyük tüketicisi olup, 2005 yılında 77.000 ton üretmiştir. Hindistan, kaju çekirdeği ve kaju fıstığı kabuğu sıvısı (CNSL - *cashew nut shell liquid*)'nın en büyük ihracatçısıdır. 2011-12 döneminde kaju çekirdeklerinin ihracatı yoluyla ülke tarafından kazanılan döviz, Hindistan Kaju İhracatı Geliştirme Konseyi (CEPCI) istatistiklerine dayanarak Rs.4,390 crore'ya ulaştı. 2011-12 döneminde 131.000 ton çekirdek ihraç edildi. Kollam, Kerala'da yaklaşık 600 kaju işleme birimi bulunmaktadır. Hindistan'ın gıda üreticileri üretimi, hem 2015-16 hem de 2014-15 ürün yılları (Temmuz-Haziran) boyunca yaklaşık 252 milyon ton (MT) durağan kalmıştır. Hindistan, Orta Doğu, Güneydoğu ve Doğu Asya ülkelerine Basmati pirinci, buğday, tahıl, baharat, taze meyve, kuru meyve, manda sığır eti, pamuk, çay, kahve ve diğer taze ürünler gibi çeşitli tarım ürünlerini ihraç etmektedir. Bu ticaretteki ihracat kazancının yaklaşık yüzde 10'unu elde etmektedir.

Dünyanın 7. büyük yüzölçümüne sahip olan Hindistan, uygun tarım şartları ve iklimi nedeniyle tarım ve gıda ürünleri için üretim, işleme ve ihracat potansiyeline sahiptir. Hindistan, dünyanın en büyük gıda üreticilerinden biridir. Gıda sektörü aynı zamanda Hindistan ekonomisi içinde tüketici harcamalarının %30'unu oluşturmaktadır. Sektör, geniş ve büyüyen tüketici grubu ile üreticiler için büyük fırsatlar bulundurmaktadır.

Ekili alanların üçte birinden azı sulanabilmektedir ve bu nedenle tarımsal üretim ağırlıklı olarak yıllık muson yağmurlarına bağlıdır. Hindistan'da tarım ve gıda ürünleri içinde öne çıkan ürünler; tahıl, pirinç, buğday, şeker kamışı, pamuk, jüt, bakliyat, sebze ve meyveler, et ve et mamulleri, süt ve süt ürünleri, yer fıstığı, çay, tütün, kahve, baharat, şeker ve yağlı tohumlardır.

Özellikle reform dönemi denilen süreçten sonra tarım sektörü güçlenmiş 2000'li yıllara kadar yıllık ortalama %4, büyümüştür. Ancak 2000'li yıllardan sonra Hindistan ekonomisinde sanayi ve hizmet sektörüne ağırlık verilmesi bu oranı düşürmüştü ve 2000 yılından itibaren tarım sektörünün yıllık büyümesi %2 civarında seyretmektedir. Ancak 2008 küresel krizinde dolayı gıda fiyatlarındaki artış Hindistan'da tarım sektörünün modernleşmesi ve sektöre yatırım yapılması gerekliliğini göstermiştir. Nitekim günümüzde modern tarıma geçilme denemelerine rağmen Son yıllarda ekonominin tarıma bağımlılığı azalmış olsa da GSYİH'deki tarım sektöründeki dalgalanmalar hala yıllık muson

yağmurlarının sonuçlarına bağlıdır. Dolayısıyla tarımsal üretim ağırlıklı olarak yıllık muson yağmurlarına bağımlı olduğundan dolayı ekili alanların üçte birinden azı sulanabilmektedir.

Hindistan'da tarım sektörü bağlamında yetiştirilen temel ürünlere bakıldığında; tahıl, pirinç, buğday, şeker kamışı, pamuk, jüt, bakliyat, sebze ve meyveler, et ve et mamulleri, süt ve süt ürünleri, yer fıstığı, çay, tütün, kahve, baharat, şeker ve yağlı tohumlar ön plana çıkmaktadır.

Sanayi

GSYİH içinde yaklaşık %27'lik paya sahip olan sanayi sektörü oldukça küçüktür. Bu oran diğer gelişmekte olan ülkelere ve Hindistan'ın bölgesel güçten dünya gücüne geçiş iddialarına bakıldığında olması gereken oranın altındadır. Ancak son yıllarda artan güçlü tüketici talebi ve ihracat sayesinde sanayi üretimi büyüme göstermektedir.

Hizmet Sektörü

Hizmet sektörü Hindistan ekonomisinin en büyük ve en iyi performans gösteren sektörü olarak dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisindeki ekonomik büyümenin ana yönlendiricisi olmaya deva etmektedir. Bilişim teknolojilerinin GSYİH'ye katkısı 2000'li yıllardan sonra sürekli artış göstermektedir geriye bakıldığında. 2007/08 döneminde bilgisayar yazılımı ve hizmetleri ihracatı 40 milyar düzeyinde gerçekleşmiştir ve bu oran günümüzde bu rakamların çok ötesindedir. Hindistan'da 5000'in üzerinde bilişim teknolojisi yazılım ve hizmeti şirketi bulunmaktadır. Bunların yaklaşık %65'i yerli firmalardan oluşurken kalan %35'i ise hem uluslu şirketlerden oluşmaktadır. Ancak Hintli şirketlerin sayısının çokluğuna rağmen sektör gelirlerinin %50'sinden fazlası çok uluslu şirketlere aittir. Sektörün en önemli pazarı Hindistan yazılım ihracatının %60'ından fazlasının yapıldığı ABD'dir. İkinci önemli pazar ise olan Avrupa Birliği ülkeleridir. Ayrıca Hindistan şirketleri özellikle bankacılık, sigortacılık ve finans kurumları yazılımlarında dünyada önde gelen şirketler arasına girmektedirler.

Ulaştırma ve Telekomünikasyon Altyapısı

Hindistan 63.300 km ile dünyanın en geniş demiryolu ağına sahiptir. Hindistan Demiryolları 1,4 milyon kişiyi istihdam etmektedir ve dünyanın en büyük sivil işverenidir. Demiryolu sektörü kronik yatırım eksikliği, düşük fiyatlar ve yetersiz reformlar nedeniyle gelişme gösterememektedir.

Yetersiz durumda olan karayolu ağına son dönemde önem verilmeye başlanmıştır. Karayolları toplam yük taşımacılığının %70'i ve toplam yolcunun %85'ini taşımaktadır. 3,3 milyon km yolun çoğunluğu elverişsiz ve bakımsızdır.

Hindistan'ın 13 tane büyük limanı vardır. Bu büyük limanlar toplam kargo taşımacılığının %75'ini gerçekleştirmektedirler. Hindistan'ın limanları verimsiz çalışmaktadır. Hindistan'ın ticaretinin %90'ı limanlar vasıtasıyla yapılmaktadır. 2002 yılından itibaren dış ticaretin yıllık %20'nin üzerinde büyümesi nedeniyle limanların genişleme yatırımlarına ihtiyacı vardır.

Havayolu yolcu sayısı, Hindistan'da düşük maliyetli havayolu şirketlerinin piyasaya girmesiyle biyet fiyatlarında düşüşe neden olmuş ve Hindistan'ın hızla büyüyen orta sınıfı için havayolu seyahati makul düzeye inmiştir.

Telekomünikasyon alanında sektörde yapılan reformlar neticesinde son yıllarda büyük patlama yaşanmıştır. Cep telefonu kullanıcısı ve internet kullanıcı sayısı hızla artmıştır. Cep telefonu kullanıcıları sabit telefon kullanıcılarının 3 katına çıkmıştır.

Enerji

Hindistan yıllık 700 milyar kws üretimle dünyanın en büyük beşinci enerji üreticisidir. Buna rağmen, enerji eksikliği mevcuttur ve toplam talebin %8'i oranında olduğu tahmin edilmektedir. Enerji sektöründeki problemler çeşitlidir. Verimsiz çalışan Devlet Elektrik Kurumu, yüksek oranlardaki kaçak kullanım, sağlıksız sübvansiyonlar ve kronik yetersiz yatırım yaşanan başlıca problemlerden bazılarıdır. Hindistan'daki ortalama enerji maliyeti birim başına 4 Rupî'yi (10 US Cent) geçmektedir. Bu maliyetler ABD'ye göre 2 Rupî, Güney Kore ve Tayvan'a göre 2,5 Rupî aşağıdadır. Enerji üretim kapasitesinin artırılması için konulan hedefler ihtiyacın altında olmasına karşın yıllardır bu hedeflere bile ulaşamamıştır.

Özel sektör enerji üretiminin yaklaşık %14'ünü gerçekleştirmektedir. Hükümet 2003 yılında özel sektör yatırımlarını artırmak için sektördeki lisans gereksinimlerini azaltmıştır.

Kömür en büyük güç kaynağıdır. Hindistan büyük bir kömür rezervine sahiptir ve yaklaşık 100 yıl yetecek kömür rezervlerinin olduğu hesaplanmıştır. Toplam elektrik enerjisinin %3'ü nükleer santrallerden sağlanmaktadır. Hidroelektrik santralleri ise toplam elektrik enerjisinin %25'ini karşılamasına karşın şimdiki üretimin üç katı potansiyelinin olduğu hesaplanmıştır.

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Hindistan'da yabancı yatırımcılar şirketin öz sermayesi, şirket kararlarında oy hakkı, zorunlu devlet onaylamaları ve sermaye kontrolleri yollarıyla kontrol altında tutulmaktadır. 1991 yılından bu yana devlet bu kısıtlamaları rahatlatan ekonomik reformlar uygulamaktadır. Buna rağmen hala bir dizi karmaşık kısıtlamalar bulunmaktadır. Yabancı yatırımlar hala bazı sektörlerde yasaktır.

1990'ların ortalarından itibaren Hindistan çoğu sektörde yabancı yatırıma otomatik onay verilmesi uygulamasına izin vermiştir. Uygun hallerde, yabancı yatırımcılar bu sayede devlet lisansına ve onaylarına gerek duymadan basitçe Hindistan Merkez Bankasına (RBI) yatırımlarını bildirmektedirler. Diğer sektörlerde Yabancı Yatırım Geliştirme Kurulu (FIPB) ya da Yabancı Yatırım Kabine Komitesinden onay istenmektedir. Devletin onay prosedürlerine göre Hindistan'da ikamet etmeyen Hintliler ve tek markalı perakende satış dışındaki yabancı yatırım başvuruları Maliye Bakanlığının Ekonomik İşler Dairesince alınmaktadır. Hindistan'da ikamet etmeyen Hintliler ve tek markalı perakende satış için yabancı yatırım başvuruları ise Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Sanayi Politikası Geliştirme Dairesince alınmaktadır. Kurallar sanayiden sanayiye sıkça değişiklik göstermektedir.

Serbestleşmeye doğru bir gidiş olmasına rağmen, Hindistan'da yatırım yapma süreci her zaman şeffaf değildir. Ocak 2005'te yeni yapılacak yabancı yatırımlar üzerindeki kısıtlamalar kısmen azaltılmıştır.

Getirilen yeni kurullarla eski ortak girişimler üzerindeki kısıtlamalar devam etmekte fakat yeni yatırımcılar kendi ticari koşulları hakkında müzakere yapabilmektedir. Yerel firmanın, yabancı ortağının iş stratejisini kısıtlama yetkisi azaltılmıştır, ancak şirketin elden çıkarılma stratejisi ve tasfiyesine ilişkin prosedürler mevcut ortaklıklar için hala belirsizliğini korumaktadır.

Gayrimenkul, çok markalı perakendecilik, hukuk hizmetleri, güvenlik hizmetleri, nükleer enerji ve demiryolları gibi birçok alanda ve alt sektörlerinde yabancı yatırımlar yasaklanmıştır. Uydu kentler gibi bazı gayrimenkul projelerine yabancı yatırım izni verilebilmektedir. Hindistan'da ikamet etmeyen Hintliler konut ve gayrimenkullere yatırım yapabilmektedir. Ayrıca yabancı yatırımın %49 ile sınırlı olduğu sivil havacılık şirketlerinin %100'ünü ellerinde tutabilmektedirler. Hindistan'da ikamet etmeyen Hintlilerin çifte vatandaşlık hakları vardır ve Hindistan vatandaşı gibi yatırım yapabilmektedirler. Yurtdışına sermaye çıkışı Hindistan vatandaşları için giderek kolaylaşmaktadır.

Hindistan'ın özelleştirme politikası kapsamında yabancı yatırımcılar devlet mallarının satışlarına teklif verebilmektedirler. Bu özelleştirme politikası 2004 Mayıs ayındaki hükümet değişikliği ile hızını kaybetmiştir. Yabancı yatırımcılar yatırımlarının başında ya da yatırım yapıldıktan sonra Hindistan vatandaşı gibi muamele görmektedirler. Lisans gerektiren sektörlerde yabancı yatırımcılara prosedürlerde ayrımcılık yapılmamaktadır. Buna rağmen bazı tüketim malı sektörlerinde ihracat zorunlulukları ve yerli girdi kullanma zorunluluğu yabancı yatırımcılara kabul ettirilmiştir.

Mevcut şirketler de yabancı ortaklığa gidebilmek için otomatik yatırım izni alabilmektedir. Koşullar şunlardır:

- i) Yabancı payı artışı şirketin öz sermayesi artışı ile birlikte olmalıdır (yabancı yatırımcı mevcut hisseleri satın almak yoluyla yatırım yapamaz),
- ii) Yapılan yatırım döviz girdisi sağlamalıdır,
- iii) Hindistan şirketinin yönetim kurulu buna onay vermelidir.

Tablo 1: Doğrudan Yabancı Yatırımlar (Milyon Dolar)

YIL*	DYY Miktarı	Yıllık Değişim (%)
2000-2001	4.029	-
2001-2002	6.130	52
2002-2003	5.035	-18
2003-2004	4.322	-14
2004-2005	6.051	40
2005-2006	8.961	48
2006-2007	22.826	155
2007-2008	34.843	53
2008-2009	41.873	20
2009-2010	37.745	-10
2010-2011	34.847	-8
2011-2012	46.556	34
2012-2013	34.298	-26
2013-2014	36.046	5
2014-2015	45.148	25
2015-2016	55.559	23
2016-2017 ^P	60.220	8
2017-2018 ^P	61.963	3
2018-2019 ^{**P}	16.868	-
TOPLAM***	563.320	-

* Hindistan'da mali yıl 1 Nisan-31 Mart tarihleri arasındadır.

** Nisan-Haziran 2018.

*** Nisan 2000- Haziran 2018 toplamı.

(P) Geçici rakamlar.

Kaynak: Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığı

Ülkeler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Tablo 2: Ülkelere Göre Yabancı Yatırımlar (Milyon Dolar)

	2016-2017	2017-2018	2018-2019*	TOPLAM**	Pay (%)
Mauritius	15.728	15.941	1.494	129.073	33
Singapur	8.711	12.180	6.519	73.289	19
Japonya	4.709	1.610	874	28.160	7
İngiltere	1.483	847	648	26.086	7
Hollanda	3.367	2.800	836	24.318	6
ABD	2.379	2.095	348	22.765	6
Almanya	1.069	1.146	146	10.990	3
Kıbrıs	604	417	39	9.612	2
Fransa	614	511	61	6.298	2
BAE	675	1.050	86	5.841	2

* Nisan-Haziran 2018

** Nisan 2000 – Haziran 2018 toplamı.

Kaynak: Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığı

Sektörler İtibarı ile Doğrudan Yabancı Yatırımlar

Tablo 3: Sektörlere Göre Yabancı Yatırımlar (Milyon Dolar)

	2016-2017	2017-2018	2018-19*	TOPLAM**	Pay (%)
Hizmetler***	8.684	6.709	2.432	68.617	18
Donanım-Yazılım	3.652	6.153	1.407	32.230	8
Telekomünikasyon	5.564	6.212	1.593	31.751	8
İnşaat (Konut-Üstyapı)	105	540	33	24.865	6
Ticaret	2.338	4.348	1.625	20.184	5
Otomotiv	1.609	2.090	527	19.291	5
İlaç ve Eczacılık	857	1.010	112	15.829	4
Kimya (gübre hariç)	1.393	1.308	786	15.387	4
Enerji	1.113	1.621	969	14.179	4
İnşaat (Altyapı)	1.861	2.730	562	13.109	3

* Nisan-Haziran 2018

** Nisan 2000 – Haziran 2018 toplamı.

*** Finans, Bankacılık, Sigorta, Outsourcing, AR-GE, Taşımacılık, Teknik Test-Analiz sektörleri.

Kaynak: Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığı

Bazı sektörlerdeki yabancı yatırım izinleri aşağıda izah edilmektedir.

Reklamcılık ve sinema: Sinema sanayinde bazı şartlar aranmakla birlikte, söz konusu sektörlerde otomatik onayla %100 yabancı yatırıma izin verilmektedir.

Tarım: Yabancı yatırımcılar çiftçiliğe giremezler ve tarım arazisi sahibi olamazlar. Tohum, çiçekçilik, bahçivanlık, hayvan çiftliği, su ürünleri çiftliği, sebze ve mantar tarımına otomatik onay ile sınırsız izin vardır. Devletten şartlı onaylanmak üzere çay yetiştirmekte de sınırsız izin bulunmaktadır. Şirketin öz sermayesinin %26 sını Hintli bir ortağa ya da halka 5 yıl içinde bırakmak gerekmektedir. Hiç bir şart olmadan çiçekçilik, bahçivanlık, su ürünleri, tohum üretme geliştirme ve hizmetlerinde otomatik onayla %100 yabancı girişimci olanağı bulunmaktadır.

Havaalanı altyapısı: Yeni projelere %100 yabancı girişimci izni vardır. Mevcut projelere en fazla %74 yatırıma izin vardır. Mevcut bir projeye daha fazla yabancı sermaye için Yabancı Yatırım Geliştirme Kurulu'nun (FIPB) izni gerekmektedir. Yabancı yatırımcılar, havaalanlarının yer hizmetlerine iştirak etmek koşuluyla %74 paya kadar sahip olabilirler. Yabancı yatırımcılar bakım ve tamir hizmetlerine, uçuş eğitim enstitülerine ve teknik eğitim enstitülerine %100 sahip olabilirler.

Alkol damıtma ve mayalama: Yabancı yatırım sınırı yoktur. Otomatik ruhsat mümkündür ancak devlet onayı gerekmektedir.

Otomotiv: Yabancı yatırım sınırı yoktur. Otomatik onay mümkündür.

Bankacılık: Yabancı portföy yatırımları dahil olmak üzere devlet özel bankacılıktaki yabancı yatırım üst sınırını %74'e kadar artırmıştır. Devletin sahip olduğu bankalarda doğrudan yabancı yatırım %20'yi geçemez. Her şartta ödenmiş sermayenin en az %26'sının yerli ortağın elinde olması gerekmektedir. Yabancı bankaların bağlı ortaklıkları bu gereklilikten muaftır. Yabancı Kurumsal Yatırımlar %49 ile sınırlandırılmıştır. Hindistan'daki yabancı bankalar ana bankalarının şubeleri ya da bağlı ortaklıkları olarak çalışabilirler.

Sigara ve tütün ürünleri: Doğrudan yabancı yatırımlara sınır yoktur, ancak lisans ve devlet onayı gerekmektedir.

Kömür/Linyit: Kömür işleme ve kömür santrallerinde yabancı yatırıma %100 oranında izin verilebilmekte, Fakat maden arama ve çıkarmada %74 yabancı yatırım sınırı vardır. Özel sektörün yatırım teklifleri otomatik onaylanmaktadır. Devlete ait birimlerde yabancı yatırım %49 a kadar çıkabilmektedir.

Kahve ve kauçuk imalatı ve depolama: Yabancı yatırımlar hiç bir şart olmadan otomatik onaylanmaktadır

İnşaat projeleri: Yolların, otobanların, taşıt köprülerinin, tünellerin, limanların, meskenlerin, ticari mülklerin, tatil yerlerinin, eğitim enstitülerinin, altyapılarının yapım ve onarımı doğrudan yabancı yatırımlara %100 açıktır.

Mektup dağıtma dışındaki kurye hizmetleri: Yabancı Yatırım Geliştirme Kurulu (FIPB) onayıyla birlikte %100 yabancı yatırıma izin vardır.

Savunma ve stratejik sanayiler: Yabancı yatırım %26 ile sınırlandırılmıştır, Savunma Bakanlığından lisans gerekmektedir ve otomatik onay yoktur.

İlaç/Eczacılık: İlaç üretiminde otomatik onayla %100 oranında yabancı yatırıma izin vardır.

E-ticaret: B2B alanında %100 oranında doğrudan yabancı yatırım izni vardır. Perakende e-ticaretinde yabancı yatırıma izin yoktur.

Tehlikeli kimyasallar: Otomatik onay ve lisans ile %100 oranında yabancı yatırıma izin vardır.

Gıda işleme: Maltlı gıdalar, bira dahil alkollü içkiler dışındaki ürünlerde otomatik onay ile %100 yatırım izni vardır. Korunan küçük ölçekli sanayilerde yabancı yatırımlar öz sermayenin %24'ünü geçemez. Soğuk depolama tesislerinde otomatik onayla %74'e kadar yatırım yapılabilir.

Sağlık ve eğitim hizmetleri: Yabancı yatırım otomatik onayla %51 ile sınırlandırılmıştır. Daha fazla paya Yabancı Yatırımı Geliştirme Kurulu (FIPB) onayı ile izin verilmektedir.

Oteller, turizm ve lokantalar: Otomatik onay ile %100 oranında yabancı yatırıma izin vardır.

Konut ve gayrimenkul: Perakende ev satışında yabancı yatırıma izin yoktur. Yapı malzemeleri üretimi ve tatil yeri, otel, ticari mülk gibi entegre yatırımlarda devlet onayı ile %100 yatırım yapılabilir.

Bilgi teknolojileri: Yazılım ve elektronikte otomatik onay ile %100 oranında doğrudan yabancı yatırım izni vardır. Uzay ve savunma sektörlerine izin yoktur.

Sigortacılık: Sigortacılığa ve sigorta komisyonculuğuna yapılan yatırımlar %26 ile sınırlandırılmıştır. Sigorta Düzenleme ve Geliştirme Makamından alınan lisansla otomatik onay verilmektedir. Hindistan Hükümeti 2004 Temmuz ayında doğrudan yabancı yatırım sınırını %49'a çıkartmak istediğini duyurmuştur, fakat bu parlamento onayı ve sigorta düzenleme ve geliştirme kanunlarında yasa değişikliği gerektirmektedir. 2008 Aralık ayında hükümet bu yasa değişikliği teklifini sunmuştur. Ancak bu sunum uzun bir sürecin ilk adımıdır ve bu yasa teklifi onaylanmadan yatırım izni %49'a çıkarılamaz.

Hukuk Hizmetleri: Doğrudan yabancı yatırıma izin yoktur.

Piyango, kumar, bahis: Hiç bir şekilde yabancı yatırıma izin yoktur.

Yatırımlarda Öncelikli Alanlar

Belirli alanlarda yapılan yatırım başvuruları öncelikli değerlendirilir. Bunlar: Otomatik onay listesinde olup, henüz otomatik onay şartları oluşmamış mallar, altyapı, ihracat potansiyeli olan mallar, büyük işgücü potansiyeli olan özellikle kırsal kesimdeki projeler, doğrudan ya da dolaylı olarak tarım ile ilgili mallar, hastane ve ilaçlar gibi sosyal projeler, yeni teknoloji yatırımları olarak sıralanır. Detaylı olarak hazırlanan ayrıntılı bir teklif sonrasında, bu yatırımın Hindistan'ın endüstriyel gelişim amaçlarıyla uyduğu FIPB tarafından kabul görürse üç hafta gibi kısa bir süre içinde bu yatırım onaylanabilir.

Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

Hindistan'da kurulabilen birkaç tane serbest bölge çeşidi vardır. Bunlardan en önemlisi Özel Ekonomik Bölge olarak adlandırılan serbest bölgedir. Bu bölgelerde her çeşit üretim ve hizmet faaliyeti yürütülebilmektedir. Yatırım ve işletme safhasında bütün vergilerden muafiyet sağlanmaktadır. İç piyasaya mal ve hizmet satışı yapılabilmektedir. Yatırımın 5 yıl içinde net döviz kazandırma olarak geri dönüşümü gerçekleşmektedir.

İhracat İşleme Bölgeleri ve Yazılım Teknoloji Parkları da ihracata yönelik faaliyetler için düzenlenmiş diğer serbest bölge çeşitleridir.

İhracata Yönelik Birimler de bu kapsamdaki farklı bir yaklaşımdır. Bu şirketlerin üretim tesisi herhangi bir yerde olabilir. Üretimin tamamını ihraç etmek zorunluluğu vardır.

Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Yapılan araştırmalara göre Hindistan'da yer seçerken dikkate alınması gereken en önemli hususlar şunlardır:

- 1- Fiziksel altyapı
- 2- Eyalet bazında hükümet destekleri
- 3- Enerji maliyeti ve olanakları
- 4- Yasa ve yönetmelikler

Diğer dikkate alınması gereken etkenler ise yeterli iş gücü ve maliyeti, iş kültürü, kaynaklara ve/veya pazara yakınlıktır. İş kanununa göre 100 kişiden fazla işçi çalıştıran bir işveren devlet çalışma temsilcisinden izin almadan işçi çıkartamaz. Bu izni almak neredeyse imkansızdır.

Pazarda kısa sürede varlık Fiziksel varlığını göstermek isteyen şirketler için iş merkezlerinde yer kiralamak iyi bir seçenektir. İş merkezleri taşınmaya hazır, iletişim için kabloları çekilmiş ve klimalıdır. Faturalandırma aylık olarak yapılır. Uzun vadeli kullanımlar için indirim uygulaması olabilmektedir. Çoğu eyalette yazılım, biyoteknoloji ve otomotiv için özel teknoloji parkları mevcuttur.

Bir bağılı şirket kurmak (joint venture) ya da bir Hintliyle ortak olmak istemeyen bir firma ya da bireysel girişimci Hindistan'da irtibat ofisi, proje ofisi veya şube ofisi açabilir. Hindistan Merkez Bankası'ndan onay almak gerekmektedir. "FNC 1" formu doldurularak onay için başvurulabilir. Şirketlerin iş yeri tuttuktan sonra 30 gün içinde kendilerini tescil dairesine kaydettirmeleri gerekmektedir.

İrtibat ve temsilci ofisleri: Çoğu yabancı şirket ülkede varlığını bir temsilci ya da irtibat ofisi yardımıyla sürdürmektedir ancak bu ofisler Hindistan'da ticari işlemler yapmamaktadırlar. Bu ofislerin amacı ağlarını denetlemek, ürün bilinirliğini artırmak, iş ve yatırım için daha farklı fırsatlar araştırmaktır. Bir irtibat bürosu Hindistan'da ticari işlem yapamaz ve kar elde edemez. Kar elde etmediği için de vergilendirilmez. Bu ofisler aynı zamanda komisyon alamazlar ve hizmetleri dolayısıyla kar elde edemezler. Bir irtibat ofisi Hindistan dışına para çıkartamaz.

Şube: Hindistan'da bir şube tüzel bir kişilik değildir, fakat yabancı bir şirketin uzantısıdır. Hindistan Merkez Bankası'na göre yabancı bir firmanın şubesi ana şirketi temsil ve ana şirketin alım-satım acenteliğini yapmak, ana şirket için araştırmalar yapmak, ithalat-ihracat işlerini yürütmek, Hintli ve yabancı şirketler arasındaki teknik ve finansal işbirliğini artırmak, danışmanlık hizmetleri yapmak, Hindistan'ın bilgi teknolojileri ve yazılım geliştirmesi ile ilgili hizmetler sunmak, ana şirketler için teknik destek sağlamak gibi bazı işleri yapabilir. Şubeler Hindistan'da iş yapabilirler ve bu nedenle vergilendirilirler. Vergisini ödedikten sonra şubeler elde ettikleri gelirleri ana şirketlerine verebilirler. Bir şube imalat ve işleme işlerini yapamaz fakat bunları Hintli bir üreticiye taşeron olarak yaptırabilir. Proje Ofisi: Proje ofisleri sadece belirli bir projeyi yürütmek için kurulan irtibat bürolarına benzerler. Devlet destekli inşaat işlerinde, projelerin Hintli veya uluslararası finansal örgütler ya da çok uluslu şirketler tarafından karşılanan alanlarda proje ofislerine izin verilir. İstisnai durumlarda özel projelere de onay verilmektedir. Proje ofisleri vergiler ödendikten sonra kalan geliri Hindistan dışına çıkarabilir.

Şubeler, irtibat ya da proje ofisleri Hindistan'da Merkez Bankası'nın izni olmadan gayrimenkul alamazlar. Buna karşın 5 yıllık kiralamalara izin verilmektedir.

Ortaklık ve Ruhsatlandırma: Bu tarz anlaşmalar oldukça yaygındır çünkü Hindistan yabancı ortaklıkları sermaye yatırımlarını, yatırım mallarının ithalatını ve teknoloji transferini kolaylaştırmakta ve özendirilmektedir. Hindistan dikkat gerektiren bir pazardır çünkü hatalar çok pahalıya mal olabilir. Ortaklık anlaşması yapılması karara bağlanmış ise bazı prensipleri uygulamakta fayda vardır; eşitlik ve dürüstlük ortakları bir arada tuttuğu için her ortağın rolünü, beklentilerini iyice açığa kavuşturmak gerekmektedir, deneyim önemlidir, titiz bir araştırmanın yerine hiçbir şey geçemez ve ortaklığa uzun dönemli bakmak gerekmektedir.

Yabancı bir şirket Hindistan'a Merkez Bankası ya da Yabancı Yatırım Geliştirme Kurulu (FIPB) onayıyla yatırım yapar. FIPB Maliye Bakanlığına bağlıdır ve Hindistan'a olan yatırım tekliflerini düzenler.

DIŞ TİCARET

Hindistan'ın ihracatı 2018 yılında bir önceki seneye kıyasla %8,7 oranında artış göstererek 323 milyar dolara ulaşmıştır. Aynı yıl ülkenin ithalatı ise %13,3 oranında artmış ve 507,5 milyar dolar olmuştur.

Başlıca İhracat Ortakları: A.B.D., B.A.E., Çin, Hong Kong, Singapur, Birleşik Krallık, Almanya

Başlıca İthalat Ortakları : Çin, A.B.D., Suudi Arabistan, B.A.E., Irak, İsviçre, Güney Kore, Endonezya

Başlıca İhracat Kalemleri : İşlenmiş petrol ürünleri, elmaslar, ilaçlar, mücevherat, pirinç, otomobiller-binek araçlar, ham altın, sığır eti ve otomotiv aksam ve parçaları.

Başlıca İthalat Kalemleri: Ham Petrol, Altın, Elmas, Elektronik Cihazlar, Taş Kömürü

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

Dış Ticaret Politikası

Hindistan 1991 yılında ticareti şeffaflaştırma yönünde ekonomik reformlar yapmaya başlamıştır. İthalat gümrük vergileri 1991 yılındaki tepe noktası olan %350'lerden şu andaki ortalama düzey olan %10'lara kadar tedrici olarak azaltılmıştır. Fakat uluslararası standartlara göre hala çok yüksek olan bu ithalat vergileri uluslararası firmaların bu pazara satış yapmalarını engellemektedir.

Hindistan'ın hali hazırdaki mevzuatı 2002-2007 İthalat İhracat Politikasına bağlıdır. Çoğu alanda lisansa gerek duymadan ithalat izni uygulanmaktadır. Bazı alanlarda ürünler kısıtlanmış ya da yasaklanmıştır ve bazıları sadece devlet kurumlarınca yapılmaktadır.

Tarifeler ve Diğer Vergiler

Hindistan hükümetinin ekonomik reform çabalarına karşın Hindistan'a ihracat yaparken çeşitli tarife ve tarife dışı engellerle karşılaşmaktadır. Hükümet tarım dışı ürünlere uygulanan tarifeleri yeniden yapılandırmaya devam etmektedir. Hükümetin Şubat 2007'de açıklanan 2007/08 bütçesine göre çoğu sanayi ürününe uygulanan vergi %12,5'ten %10'a düşürülmüştür. Aynı zamanda hükümet birçok hammadde ve ara malına uygulanan vergileri de düşürmüştür. Örnek olarak, polyester lifler, iplik ve diğer hammaddelerdeki tarifeler %10'dan %7,5'e düşürülmüştür. Hükümet kimyasallar ve plastiklerdeki tarife oranlarını da %12,5'ten %7,5'e düşürmüştür.

Bu ürünlerdeki tarife indirimlerine karşın, Hindistan'ın sanayi ürünlerindeki ortalama tarife oranı hala yüksektir. Petrokimyasallar, otomobiller, motosikletler ve nihai çelik ürünlerindeki tarife oranlarının çok yüksek olduğu sektörlerdir. Tekstil sektöründe de şeffaf olmayan tarife oranları vardır.

Tarım dışı ürünlere düşük tarife uygulanmasına karşın, Hindistan'ın tarım dışı ürün tarifelerinin ancak %71,6'sı bağlayıcı tarifeye uygundur. Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) göre, Hindistan'ın ortalama bağlama oranı %48,6'dır, bu oran uygulanan ortalama tarife oranlarının oldukça üzerindedir. Aynı zamanda, Hindistan'ın DTÖ bağlı tarım ürünleri tarifeleri %100 ile %300 arasında değişen oranlarıyla ve ortalama %114 olan bağlanmış tarife oranlarıyla dünyada en yüksekler arasındadır. Hindistan tarafından uygulanan tarife oranları çoğunlukla düşük düzeyde olmasına rağmen hala tarım

ürünlerinde ve işlenmiş gıda ürünlerinde önemli bir engel olarak görülmektedir. Ayrıca, bağlı tarife oranları ile uygulanan tarife oranları arasında büyük bir fark olmasına karşın Hindistan'a ihracat yapan firmalar pazarın kapanması riski ile karşı karşıyadır. Zira, Hindistan, fiyat ve arz dengesini sağlamak için uygulanan tarife oranlarını bağlı tarife oranlarına yükseltme gücünü bulundurmaktadır.

Şarap, distile alkollü içecekler ve diğer alkollü içecekler haricindekiler için hükümet yerli ürünlere uygulanan "Temel Tüketim Vergisi"ne eşdeğer bir ek vergi uygulamaktadır. 3 Temmuz 2007 tarihinde, Hükümet bir gümrük tebliği yayınlayarak alkollü içecekleri ek vergiden muaf tutmuştur. Bir önceki gümrük tebliğine göre alkollü içeceklere ithalatta %20 ile %150 oranları arasında değişen bir vergi uygulanmaktaydı. Aynı gün hükümet şaraba uygulanan gümrük vergisini %100'den %150 oranına yükseltmiştir. Distile alkollü içeceklere uygulanan tarife oranı %150 oranında kalarak değişmemiştir ve bazı eyaletler ithal distile alkollü içeceklere karşı ayrımcılığa devam etmektedirler.

İthal mallar ayrıca, eyalet bazında katma değer ya da satış vergileri ve Temel Tüketim Vergisi ile birlikte çeşitli yerel vergi ve harçlara tabidir.

Mart 2006'da hükümet %4 oranında ad valorem "ekstra ek vergi" uygulaması getirmiştir. Bu ekstra ek vergi (özel ek vergi de denilmektedir) tüm ithal mallara uygulanmaktadır. Ekstra ek vergi, temel gümrük vergisi ve ek verginin üzerine ek olarak uygulanmaktadır. 14 Eylül 2007 tarihinde hükümet yeni bir gümrük tebliği yayınlayarak ithalatçıların ekstra ek vergi için vergi iadesi alabilmelerine olanak sağlamıştır. İthalatçılar, vergi iadesi prosedürlerinin zaman alıcı olduğunu dile getirmektedirler.

Hükümet, tarifeleri ve diğer gümrük vergisi oranlarını yayınlamaktadır fakat tarifeleri ve diğer gümrük vergilerini düzenleyen resmi bir yayın ve veri kaynağı yoktur. Belli bir ürüne uygulanan tarife oranını ya da diğer gümrük vergilerini belirleyebilmek için ithalatçıların, farklı gümrük ve tüketim vergisi çizelgesine bakmaları ve bu çizelgeleri ürüne uygulanabilecek ve çizelgedeki oranları aşağıya veya yukarıya oynatabilecek diğer gümrük ve tüketim vergisi tebliğleri ile karşılaştırmaları gerekmektedir. Bu sistem şeffaflıktan uzaktır ve ithalatçılara önemli bir engel teşkil etmektedir. Hindistan gümrük ve tüketim vergileri çizelgeleri altındaki ürün sınıflandırması genel olarak Harmonize Sisteme (HS) uygundur.

Gümrük Vergisi Hesaplanması: Hindistan'a ithal edilen her mal vergiye tabidir. Gümrük vergisinin hesaplanmasında birçok faktör vardır. Aşağıda bir mala uygulanabilen çeşitli gümrük vergileri sıralanmıştır.

Temel Gümrük Vergisi (Basic Customs Duty, BCD): Ürünün birimine göre (ağırlık, miktar vb.) ya da daha çoğunlukla malın vergilendirilebilen değerine göre uygulanmaktadır. Bazı durumlarda her ikisinin birleşmiş bir hali de kullanılabilir.

Ek Gümrük Vergisi (Additional Customs Duty, ACD) : Telafi edici vergi olarak da bilinen bu vergi, ürün değerine temel gümrük vergisi uygulanmış hali üzerinden alınır. Bu vergi Hindistan'da benzeri üretilen ithal ürünlere uygulanır. Amacı ise yerli üretimi ithal mallarına karşı korumaktır.

Özel Ek Gümrük Vergisi (Special Additional Customs Duty, SACD) : Eski adıyla sürşarj, her ürüne uygulanmaktadır. Temel gümrük vergisi ödenmiş değer üzerinden %4 oranında uygulanır.

Anti-Damping Vergisi: Yerli sanayinin zarar görmesini engellemek için bazı ülkelerden bazı mallar üzerinden alınır.

Korunma Önlemleri Vergileri: Hindistan devleti ülke sanayisine zarar verebileceği için gittikçe artan miktarda ithal edilen ürünlere koruyucu vergi koyabilmektedir.

Gümrük Eğitim Vergisi: 2004 Temmuzundan itibaren Hindistan temel gümrük vergisinin ve ek gümrük vergisinin %3'ü olacak şekilde yeni bir vergi uygulamaya koymuştur. Uluslararası taahhütlere bağlı ürünler gümrük eğitim vergisinden muaf tutulmuştur.

Gümrük Yükleme Ücreti: Hindistan uygulanan gümrük vergisine ek olarak her ithal edilen üründen %1 oranında gümrük yükleme ücreti almaktadır.

Toplam Vergi: Çoğu ürün için BCD+ACD+SACD+Eğitim Vergisi+Gümrük Yükleme Ücreti olarak hesaplanır.

Tarife oranları, tüketim vergisi, düzenleme vergileri ve telafi edici vergiler her Şubat ayında yıllık bütçede gözden geçirilir ve çeşitli kaynaklarda yayınlanır.

Hindistan hükümeti gümrük vergi oranlarını yayınlarken hiç bir devlet kurumu tam olarak ithalattaki vergileri ve oranlarının olduğu bir yayın çıkarmamaktadır. Ayrıca her eyalet, eyaletler arası ticaret vergisi kesmektedir. 2005 Nisanında hükümet eyaletler arası vergiyi kaldırmak için katma değer vergisini yürürlüğe sokmuştur fakat her eyalette bu vergilendirme uygulanmamaktadır.

Vergi muafiyet planı: İhracatta kullanılacak girdiler için vergisiz ithalata imkan vermektedir. Vergi muafiyeti için ayrıca bir lisans gerekmektedir. Vergi muafiyet planı ihracatta kullanılacak malların ithal edilmesinde kolaylık sağlamak için kullanılmaktadır. Kamu yararına olan mallarda devlet vergiyi azaltmak ya da tamamen kaldırmakta tam yetkilidir. Hindistan'ın toplam girdi ihtiyacının neredeyse yarısı imtiyazlı vergi ile ithal edilmektedir.

Tarife Dışı Engeller

İthalat İzni

Hindistan'ın bir negatif ithalat listesi uygulaması bulunmaktadır. Bu negatif liste üç kategoriye bölünmüştür: yasaklı ürünler (örneğin donyağı, içyağı ve hayvansal yağlar), ithalat izni gerektiren sınırlı ürünler (örneğin çiftlik hayvanı ürünleri ve bazı kimyasallar) ve zaman ve miktar bakımından hükümet onayı alması gereken sadece kamu monopollerini tarafından ithal edilebilen ürünler (örneğin petrol ürünleri, bazı eczacılık ürünleri ve büyük miktarda tahıl).

Hindistan sermaye mallarının ithalatındaki birçok sınırlamayı kaldırmıştır. Hükümet 5 yıllık ömrü kalan ikinci el yatırım mallarının nihai tüketici tarafından ithalat izni olmaksızın ithalatına izin vermektedir. Tamir edilmiş bilgisayar parçaları, Hintli bir mühendis tarafından kullanım ömrünün en az %80'i kaldığı belgelendirilirse ithal edilebilmektedir. Hükümet başka bir şekilde sokulmuş tüm malların ithalatında 2006 yılından itibaren ithalat lisansı istemektedir. Buna karşın bu lisans alma işleminin zahmetli ve külfetli olduğu dile getirilmektedir.

Ekim 2007'de Hindistan Dış Ticaret Genel Müdürlüğü parçalanmamış hurda metal ithalatındaki yabancı ihracatçıların tescil zorunluluğunu kaldırmıştır. Buna rağmen, sevkiyat öncesi inceleme rejimi devam etmektedir.

İthalat Lisansı: Vergi dışında en çok kullanılan engellerden birisi ithalata sınırlama ve yasaklama getiren ithalat lisansı uygulamasıdır. Hindistan çoğu tüketici mallarında ithalat lisansını ortadan kaldırırsa da bazı mallar lisansa tabidir. Örneğin Hindistan motosiklet ve arabalarda ithalat lisansı istemektedir. Yabancılar için motosiklet ithalat lisansı, sadece kalıcı bir süre Hindistan'da ikamet edip, %30'undan fazlası yabancılara ait olan firmalara ve elçiliklerde çalışan yabancı uyruklulara verilmektedir.

İthalat Lisansı Koşulları: Son on yılda Hindistan hızlı bir değişim sürecine girmiş, ihracatta lisanslama ve zorunlu olmayan keyfi kontroller yerini ihracatta daha kolay yöntemlere bırakmıştır. İthal mallarının çok büyük çoğunluğu serbest lisans uygulamasına tabidir. Bu yasaklanmayan ürünlerde lisanssız veya kısıtlama olmadan serbestçe ithalat yapabilme anlamına gelmektedir.

Serbest lisans uygulamasının dışında kalan ürünler 3 bölüme ayrılmıştır. Bunlar, yasaklı ürünler, ithalat lisansı gerektiren kısıtlanmış ürünler ve ithalatı süre ve miktar bakımından kabine onayına tabi olup, sadece devlet tekeli tarafından ithal edilen ürünlerdir.

İthalat lisansı vermeye yetkili makamlar:

- **Elektronik Dairesi:** Bilgisayar ve bilgisayarla ilgili sistemler ithalatı
- **Sanayi Politikası Geliştirme Dairesi:** Bilgisayar ve bilgisayarla ilgili sistemler dışındaki organize sektör firmaları
- **Savunma Bakanlığı:** Savunmayla ilgili ürünler Dış Ticaret Genel Müdürlüğü: Yukarıda sözü geçenler dışında ufak çaplı ticaretler

Yatırım Malları İhracatı Geliştirme (Export Promotion Capital Goods, EPCG) planı çerçevesinde alınan bir lisansla, belirli bir süre içerisinde ihracat gerçekleştirme kaydıyla yatırım malları daha düşük bir

gümrük vergisi ile ithal edilebilmektedir. Bu sistem artık her sanayi alanında kullanılmaktadır. Aynı zamanda bir limit olmadan %5 gümrük vergisi ödeyerek tüm yatırım mallarında uygulanabilmektedir.

İhracatta girdi olarak kullanılmak üzere çeşitli lisanslarla vergisiz ithalatı yapılabilecek belirlenmiş ürünlerde hangi hammaddeler, ara mamuller, tamamlayıcı parçalar, sarf malzemeleri, parçalar, yedek parçalar ve paketleme malzemeleri olacağı hususunda bir vergi muafiyeti planı vardır. Söz konusu uygulamadan yararlananlar için transfer edilemez gelişmiş lisans bu lisanslardan bir tanesidir. Gelişmiş lisansı istemeyen kullanıcılar için de ithalat sonrası vergisiz yenilenebilen sertifikalar mevcuttur.

Gelişmiş Lisans: İhraç malının imalatında kullanılan girdilerin vergisiz olarak ithal edilmesine imkan sağlayan lisanstır. Ek olarak yakıt, yağ, enerji, çözücü gibi ihraç malının imalatında kullanılan ürünler de bu lisansla vergisiz ithal edilebilmektedir.

İthalat Beyannamesi: İthalatçılar ithal ettikleri malların tüm detayları ve değerlerini belirlenmiş formatta hazırlayıp ithalat bildirimini yapmak zorundadır.

İthalat Lisansları (Eğer gerekliyse): Tüm ithalat belgeleri ithalat belgesine iliştilmiş olmalıdır. Bu sayede gümrükte bekleme olmadan ithalat yapılabilir.

Fabrika teslim fiyatı faturaları, nakliye ve sigorta sertifikaları: Bunlar sayesinde gümrük değerlemesi yapılır ve hangi gümrük vergisine tabi olunacağı hesaplanır.

Akreditif: Tüm ithalatçılar akreditifin bir kopyasını verip ithalatın bedelinin ödendiğini göstermelidir. Normalde bu işlem ve dolayısıyla döviz akışı bankalar tarafından tekrar kontrol edilip döviz akışı kontrol edilmektedir.

Saygın ithalatçılar tarafından yapılan mal sevkiyatları bu detayda incelenmeyebilir. Mevcut sistemde gümrük acenteleriyle daha önceden alınan randevular gecikmeleri önleyebilmektedir. Genelde belge gereklilikleri kapsamlıdır ve gecikmeler sıkça meydana gelmektedir. Bu tür gecikmeler yatırımcılara gümrükte alıkoymalar ve demoraj ücretleri ile zaman ve para kaybettirip, Hindistan'a yatırımı pahalı hale getirmektedir.

Standartlar, testler, etiketleme ve sertifika verilmesi: Hindistan standart bürosu 109 ticari mal için sertifika zorunluluğu çıkartmıştır. Bu sertifikaların amacı pazara girecek ürünlerin kalitelerini istenilen düzeyde tutmak olarak görünse de genellikle bir tarife dışı engel olarak kullanılmaktadır.

Anti-Damping ve Telafi Edici Vergiler: Ucuz ithal edilen ürünlerden yerli sanayiye korumak için belirli ürünler için zaman zaman uygulanmaktadır. Hindistan'ın bu uygulamaları bazen şeffaflıktan uzak olduğu için endişe yaratmaktadır. Son yıllarda Hindistan antidamping uygulamalarını agresif bir şekilde artırmaktadır.

Kamu Alımları: Hindistan hükümetinin yaptığı kamu alımlarında yerli üreticiler yabancılara karşı korunmaktadır.

Hizmet Ticareti Engelleri: Kısıtlama olan hizmetler; sigortacılık, bankacılık, güvenlik, sinema filmi, muhasebecilik, inşaat, mimarlık ve mühendislik, perakendecilik, hukuk hizmetleri, hızlı dağıtım hizmetleri ve telekomünikasyondur.

Diğer Engeller: Sermaye kısıtlamaları ve diğer ticari yatırım engelleri yerli şirketlere haksız avantaj sağlamaktadır. Hindistan devleti yabancı sermayeye perakende ticaretinde ve tarım sektöründe sınırlamalar koymaktadır.

Gümrük Prosedürleri: Hükümet ithalat işlemlerinde ihtiyari gümrük değerlendirme kriterleri uygulamaktadır. Değerleme prosedürleri, normal piyasa fiyatlarının altında bir fiyatla karşılaştıklarında Hindistan gümrüklerine, ithalatta beyan edilen değişim değerini reddetme hakkı vermektedir. Bu durumda ithalatta daha fazla bir gümrük vergisi oranı uygulanmaktadır.

Hindistan gümrükleri genellikle, ticaretin serbest akışına engel olan ve sıklıkla süreç ertelemelerine sebebiyet veren kapsamlı belgelendirme istemektedir. Genel olarak bu durum Hindistan'ın karmaşık tarife yapısından ve ürün, kullanıcı veya Hindistan'ın ihracatı geliştirme programlarına göre değişen birçok muafiyetlerin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu güçlükler devam etmesine karşın Hindistan bu alanda gelişmeler göstermiştir. Dünya Bankası'na göre, son üç yılda ithalat işlemlerinin tamamlanma süresi yarıya düşerek 20 güne inmiştir fakat istenen belgelerin sayısında küçük azalmalar meydana gelmiştir.

Hükümet yenilebilir sıvı yağlar için iki haftada bir gayri resmi bir referans fiyatı belirleme politikasına devam etmektedir. Bu sistem şeffaflıktan uzaktır ve tahmin edilemez durumdadır.

Otomotiv ürünlerinin ithalatında bazı gümrük prosedürleri uygulanmaktadır. Motorlu araçlar sadece üç belli limandan ve sadece üretim yapılan ülkeden ithal edilebilmektedir. Beyan edilen ithalat değerleri reddedilebilmektedir ve sonuç olarak toptan satışlardaki yasal indirimler göz önüne alınmamaktadır.

Geçici Giriş: 1962 Hindistan Gümrük Yasası malların Hindistan'a geçici girmesine izin vermektedir. Yasanın 74. bölümü geçici olarak ithal edilip sonra ihraç edilen ürünlere vergi iadesi sunmaktadır. Ürünler tekrar ihraç edilirken ithal edildiği zaman ödenen verginin bir kısmı geri ödenmektedir.

Bu vergi iadesinin oranı ürünün Hindistan'a geldiği ya da kullanıldığı andan itibaren zamanla orantılıdır. Eğer mallar Hindistan'da kullanılmadan hemen ihraç edilmişse verilen gümrük vergisinin %98'ine kadar iade verilmektedir. İthal edildiği andan itibaren 24 ay içinde yapılan ihracatlarda bu iade geçerlidir.

Fuar, sergi ve seminerlerde sergilenmek için geçici olarak ithal edilen ürünler özel hükümlere tabidir. Bu ürünler 6 ay içinde ülkeden çıkarılacağı taahhüdü ile gümrüksüz olarak girebilmektedir.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Hindistan'da standart düzenlemeleri hızla artış göstermektedir. Hindistan dünya standartlarını yakalamak için çok çaba sarf etmektedir ve çoğu standartları ISO standartlarına uygun hale gelmiştir. Buna rağmen bazı sektörlerde standartlar uluslararası standartlara uygun değildir ve standart mevzuatları uluslararası ticarete engeller çıkartmaktadır. Hindistan sıklıkla Dünya Ticaret Örgütü'ne yeni standartlarını bildirmemekte ve diğer ülkelere konu hakkında tartışma zamanı vermemektedir.

Tüketici hakları derneklerinden gelen baskılar ve çevreci eylemler yüzünden çoğu sanayi sektöründe alınan önlemler büyümüştür. Fakat Hint gıda sağlığı yasaları çok eskidir ya da bazen diğer uluslararası modellere göre çok katıdır.

Hindistan Standart Bürosu (BIS) 1986 yılında ulusal standartları geliştirmek için kurulmuştur. BIS sanayinin, tüketici derneklerinin, bilimsel ve araştırma kurumlarının, profesyonel organizasyonların, Hindistan bakanlıklarının temsilcilerini ve parlamento üyelerini bünyesinde bulundurmaktadır.

BIS ürün belgeleme, kalite sistemleri onaylama ve test etme ve müşteri meseleleri ile de ilgilenmektedir.

Ürün Belgelendirilmesi: Hindistan Standart Bürosu'nun ürün standartları genelde gönüllülük esasına dayanır fakat 2000 yılında Hindistan'a ithalatlarda miktar kısıtlamalarının kaldırılmasıyla devlet bazı sektörlerde yerli üreticileri korumak zorunda kalmıştır. 109 adet ürünün ithalatında Hindistan kalite standartları şart koşulmuştur. Bu 109 ürünün ihracatını yapanlar ve üretenler Hindistan'a ihracat yapmadan önce Hindistan Standart Bürosu'na kayıt olup sertifikalarını almak zorundadırlar.

Bu 109 ürün içinde çeşitli besin koruyucuları ve katkıları, süt tozu, sütlü bebek gıdaları, bazı çeşit çimentolar, elektrikli av aletleri, bazı gaz silindirleri ve çok amaçlı kuru piller gibi ürünler vardır.

Bu 109 ürünün genellikle Hindistan Standart Bürosu tarafından sertifikalandırılıp test edilmesi gerekir. Fakat Hindistan Standart Bürosu'nun yabancı şirketlerin Hindistan'da üretmedikleri malları için otomatik sertifikalandırma sistemi bulunmaktadır.

Bu sistem yabancı bir üreticinin Hindistan Standartlarına uygun ürünler yaptığına emin olunduktan sonra kendi kendine verilmektedir. Masrafları yabancı şirkete yansıtılacak şekilde Hindistan Standart Bürosu'nun müfettişleri bu üreticinin tesislerine gidip yerinde denetlemelerle şirkete ve üretim sistemine ön sertifika verip bağımsız bir denetçiye üreticinin hala aynı standartlarda üretim yapıp yapmadığını izleme yetkisini vermektedir.

2004 yılından beri Hindistan, tüm ithal borik asitler için, bu ürünün haşere ilacı olarak kullanılması ya da üretim girdisi olarak kullanılmasına (örneğin cam ve seramik üretiminde) bakmaksızın haşere ilaçları ile ilgili sıkı şartlar uygulamaktadır.

Borik asidin çoğu kullanım alanı haşere ilaçları dışındadır. Hindistan hükümeti haşere ilacı olmayan borik asidin haşere ilacı kullanım amacına sapsması yönünde bir problem olduğuna dair bir ifadeye bulunmamıştır. Borik asit tüccarları yeniden satım amacıyla borik asit ithalatı yapmamaktadırlar, çünkü bakanlıklardan sakınca olmadığına dair sertifikaları alamamaktadırlar. Bu sakınca olmadığına dair sertifikalar, Tarım Bakanlığı Merkezi Haşere İlaçları Kurulu ve Tescil Komitesi tarafından ithalat izni almak için başvurulardan önce istenmektedir.

Sakınca olmadığına dair sertifika sistemi Temmuz 2006'da 3 yıllığına uzatılmıştır. Nihai kullanıcılar, Tarım Bakanlığı Merkezi Haşere İlaçları Kurulu ve Tescil Komitesi tarafından verilen ithalat izni ile borik asit ithalatlarını yapabilmektedirler. Buna karşın, bu ithalat izinleri nihai kullanıcılar için aşamayacakları tonaj limitleri getirmektedir.

Bu arada, yerel üreticiler, haşere ilacı kullanıcılarına satmadıklarına dair kayıtları sadece gösterme yükümlülüğü ile haşere ilacı dışındaki borik asitleri üretip satabilmektedirler.

Teknik düzenlemeler, standartlar ve uygunluk değerlendirme prosedürlerinin geliştirilmesi, kabul edilmesi ve uygulanması konusunda Hindistan hakkında kaygılar vardır. Örnek olarak Hindistan, araba lastikleri konusunda global standartları uygulamamaktadır ve yerli üreticileri yabancı firmalara karşı

koruma politikalarına devam etmektedir. Hindistan'ın "İlaç ve Kozmetikler Kanunu 2007" yasa değişikliğinin ticarete potansiyel bir engel olması beklenmektedir. Bu değişiklik ithal malları gereksiz ağır prosedürler ve maliyetli tescil sistemi ile karşı karşıya getirmektedir. Hindistan'da verimli bir tıbbi cihazlar düzenleyici rejiminin olmaması ülkenin sağlık sektörünün gelişmesini aksatmakta ve sağlık ürünleri ticaretine engel olmaktadır. 2006 yılında, hükümet yürürlükte olan ilaçlar hakkındaki bir kanuna bazı tıbbi cihazları da ekleyerek değiştirmiştir. Hükümet şu anda tıbbi cihazlar hakkında bir düzenleyici oluşturmak için çalışmalar yapmaktadır.

Hindistan sağlık ve bitki sağlığı konusundaki önlemlerini hala DTÖ'ye bildirmemiştir. Ülke, çoğu orman ürünlerini sınırlayan ve kümes ve çiftlik ürünlerinin ithalatını yasaklayan çeşitli düzenlemelere devam etmektedir. Süt ürünleri kısıtlamalarına gelince, Hindistan ithal süt ürünlerine yerli ürünlere oranla daha sıkı maksimum kalıntı seviyesi uygulaması yapmaktadır.

Bitki ticaretini etkileyebilecek bazı düzenleme değişiklikleri için Hindistan'ın DTÖ'ye bildirim süreci hakkında kaygılar bulunmaktadır. Özellikle, Hindistan "2003 Bitki Karantina Kanunu"nu, bir DTÖ zorunluluğu olmasına karşın kamuya ön eleştiri fırsatı sağlamadan birkaç defa değiştirmiştir. Hindistan'ın bu değişiklikleri, zahmetli etiketleme koşulları ve haşere ve haşere ilacı koşulları getirerek tarım ürünleri ticaretini sınırlamaktadır.

Bu ürünlerin üreticileri veya ihracatçıları aynı zamanda Hindistan'da varlık göstermek zorundadırlar. Eğer bu yabancı üreticinin Hindistan'daki resmi temsilcisi Hindistan Standart Bürosu'nun şartlarına uyacağını kabul ederse bu kural uygulanmayabilir. Gaz silindirleri, derin kuyu el pompaları ve valfler gibi bazı ürünler BIS tarafından görevlendirilen müfettişler tarafından incelenir ve özel onay ve sertifikaya tabidir.

Uluslararası ticareti ve işbirliğini kolaylaştırmak için, Hindistan standartlarını başta ana ticaret ortakları olmak üzere diğer ülkelere uydurmaya çalışmaktadır.

Akreditasyon: Test ve Kalibrasyon Laboratuvarları için Ulusal Akreditasyon Kurulu (NABL) 1985 yılında kurulup Bilim ve Teknoloji Dairesinin özerk bir koludur. 200'den fazla test ve kalibrasyon laboratuvarı akredite edilmiştir.

Dünya Ticaret Örgütü'nün ticarete teknik engeller düzenlemesine uyumlu olarak ölçüm sonuçlarının uluslararası ortak kabulü için NABL, Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği (ILAC) ve Asya Pasifik Laboratuvar Akreditasyon Birliği (APLAC) üyesi olmuştur. Bu birliklere üye ülkelerdeki akredite laboratuvarları tanıma anlaşmalarını da imzalamıştır.

Hindistan üretici firmaları gittikçe daha fazla standart akreditasyonlarına yatırımlarda bulunmaktadır. ISO 9000 ve ISO 14000 sahibi fabrikaların sayısı hızla artmaktadır.

TÜRKİYE-HİNDİSTAN YATIRIM İLİŞKİLERİ

İkili İşbirliği Mekanizmaları:

- **Karma Ekonomik Komisyonu (KEK):** Türkiye-Hindistan Ekonomik ve Teknik İşbirliği Karma Komitesi (KEK) mekanizması, 1978 yılında imzalanan Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması ile kurulmuş olup, bugüne kadar iki ülke arasında 10 KEK Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Türkiye-Hindistan arasındaki son KEK Toplantısı (10. Dönem), 30-31 Ocak 2014 tarihlerinde Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'de düzenlenmiştir.
- **İş Konseyi:** 1996 yılında kurulan İş Konseyi'nin son ortak toplantısı 20 Ocak 2011 tarihinde İstanbul'da düzenlenmiştir.
- **Ortak Komiteler:** İki ülke arasında tarım ve turizm alanlarında ortak komite toplantıları düzenlenmektedir.

Karşılıklı Ekonomik anlaşmalar

İki ülke arasında Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması (1996) Gümrük Konularında İşbirliği ve Karşılıklı Yardım Anlaşması (2015)

Hindistan ile ülkemizin aleyhine seyreden ikili ticaretin dar kapsamlı bir anlaşmadan ziyade mal ve hizmetleri de içeren, mümkün olduğunca çok sayıda ürünün dahil olduğu kapsamlı bir ekonomik anlaşma ile şekillendirilmesi tercih edilmektedir. Bu amaçla, Hindistan makamları nezdindeki muhtelif girişimlerimiz sonucunda, Türkiye-Hindistan Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması (KEOA) akdedilmesi imkanlarını araştırmaya yönelik bir Ortak Çalışma Grubu kurulmuş ve ilk toplantısı 2010'da Yeni Delhi'de yapılmıştır. 2011'de Ankara'da düzenlenen dördüncü toplantı sonrasında tamamlanan Ortak Çalışma Grubu Raporunda, Türkiye ile Hindistan arasında KEOA'nın imzalanmasında fayda görüldüğü belirtilmiş, ancak süreç ilerletilememiştir.

Hindistan'la KEOA sürecinin ilerlememesinin, büyük ölçüde Hindistan'ın AB ile 2007'den bu yana sürdürdüğü Serbest Ticaret Anlaşması (STA) müzakerelerine odaklanmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, 9-10 Ekim 2017'de gerçekleşen Hindistan-Avrupa Birliği Zirvesi öncesinde STA müzakerelerine yönelik görüşmelerde taraflar beklenen ilerlemeyi sağlayamamıştır. Girişimlerimiz sonucunda 29 Ağustos 2018 tarihinde Ankara'da istikşafi bir KEOA görüşmesi yapılmıştır. Görüşmede KEOA müzakerelerinin başlatılmasına yönelik bir niyet beyanı imzalanması konusunda mutabık kalınmıştır.

Ülkemizle STA anlaşması bulunmama ile birlikte Hindistan, AB tarafından uygulanan Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi (GSP)'nden faydalanmak suretiyle Türkiye'ye ihracatında da bazı ürünlerde indirimli tarifelerden yararlanma imkanına sahiptir.

Türk Firmalarının Hindistan'daki Projeleri

İki ülke arasında son dönemde yapılan karşılıklı yatırımlardan bazıları aşağıda özetlenmiştir.

Borusan Telekom – Dhanus

Merkezi Chennai, Hindistan'da ve global operasyon merkezleri Yeni Delhi ve Kaliforniya'da bulunan Dhanus Technologies Ltd., 1993 yılında kurulmuştur. Şirket, telekom servisleri, IT/ITES ve Telematic hizmetleri gibi temel olarak iletişim hizmetleri alanlarında operasyonlarını sürdüren firma portföyüne Türkiye'den Borusan Telekom'u katmıştır. Dhanus, Borusan Telekom'un %100'ü için 30 milyon USD dolayında bir anlaşmaya vardıklarını açıklamıştır.

GMR – Limak

Temmuz 2007'de yapılan ihale sonucu KDV dahil 2,280 milyar Euro bedelle Sabiha Gökçen havalimanının yeni dış hatlar terminal binası ve diğer ilgili tesislerinin yap-işlet-devret modeli ile yapılması hakkını kazanan Limak İnşaat AŞ.- GMR Infrastructure Ltd- Malaysia Airport Holding Berhad Ortak Girişim Gurubunda %40 hisse ile yer alan GMR grup, Hindistan'ın önde gelen altyapı, inşaat ve enerji şirketlerini bünyesinde barındırmaktadır. Delhi ve Haydarabat havalimanlarının da işletmesini yürüten GMR, elektrik üretim, iletim ve dağıtımında Hindistan'daki başlıca firmalardan biridir. GMR grup ayrıca tarım ürünleri ve özellikle de etanol üretimi alanında faaliyet göstermektedir.

Hobi Kozmetik

Hindistan'ın en büyük hızlı tüketim ürünleri şirketlerinden olan Dabur, yeni pazarlara açılma stratejisi çerçevesinde Türkiye'de Hobi Kozmetik'e talip olmuştur. İki şirket arasındaki görüşmeler olumlu sonuçlanmış ve Dabur Hobi ile Türkiye pazarına girmiştir.

IOC – Çalık

İlk olarak Çalık Holding ile birlikte Tüpraş özelleştirmesine katılan IOC'nin (Indian Oil Corporation) yine aynı holdingle 4,9 milyar dolara mal olacak 15 milyon ton/yıl kapasiteli rafineri ve petrokimya tesisini ortak olarak kurmak için EPDK'ya yaptığı 49 yıllık rafineri lisans başvurusu kabul edilmiştir.

Arcelor Mittal

Hindistan'ın ve dünyanın önde gelen demir-çelik şirketi Arcelor Mittal, Borusan Holding'le %50 ortaklıkla, Gebze'de 4,8 milyon ton kapasiteli bir sıcak sac tesisi kurma kararı almıştır. 2010 yılı Haziran ayında Arcelor Mittal Yassı Çelik Başkanı Robrecht Himpe'nin katılımıyla tesis resmi olarak açılmıştır. Tesisin yıllık 4,8 milyon tonluk sıcak sac üreterek 3 milyar dolarlık ciro yapması planlanmaktadır.

TAFE

Hintli Tractors and Farm Equipment Limited (TAFE) Manisa Organize Sanayi Bölgesi'nde yıllık 15 bin traktör üretimi planı ile bir traktör üretim ve montaj tesisi yatırımı gerçekleştirmiş ve üretime 2010 yılı sonlarında başlamıştır.

Çelebi Holding

Çelebi Hava Servisi'nin çoğunluk hissesini elinde bulundurduğu ÇHS/Nas India konsorsiyumu, Mumbai (Bombay) Chhatrapati Shivaji Uluslararası Havalimanı'nda yer hizmetleri verme hakkı için açılan ihaleyi kazanmıştır. Çelebi Hava Servisi A.Ş'nin yüzde 51, NAS Aviation Services Pvt Ltd'nin de (NAS India) yüzde 49 oranında pay sahibi olduğu ÇHS/NAS India konsorsiyumunun, MIAL tarafından 1 Kasım 2008'de yapılan değerlendirilmede, "ihalede en iyi teklifi veren konsorsiyum" olduğu açıklanmıştır. İhale sonucuna göre ÇHS, Bombay Havalimanı'nda 10 yıl süre ile yer hizmeti verme hakkı kazanmıştır. Nisan 2009'da ise Çelebi Hava Servisi, Hindistan'ın Yeni Delhi kentindeki, Uluslararası Havalimanı, Hindistan'ın kargo trafiği açısından ikinci büyük havalimanı olan Delhi Indra Gandhi.

Uluslararası Havalimanı'nın işletmecisi Delhi International Airport Private Ltd. (DIAL) tarafından açılan kargo terminali ihalesini kazanmıştır.

Çelebi Hava Servisi'nden İMKB'ye yapılan açıklamada, Delhi Indra Gandhi Uluslararası Havalimanı İşletmecisi DIAL tarafından, havalimanında mevcut kargo terminalinin (Brownfield) geliştirilmesi, modernizasyonu, finansmanı ve 25 yıl süreyle işletilmesi için açılan ihalenin Çelebi lehine sonuçlandırıldığı ihale makamı tarafından şirkete bildirildiği belirtilmiştir. Delhi Havalimanı'nın kargo trafiği 2001 yılından bu yana yıllık ortalama yüzde 10 büyüdüğü belirtilmiştir. Delhi Indra Gandhi uluslararası havalimanı kargo trafiğinin gelecek on yılda 1 milyon tona ulaşacağı öngörülmektedir.

Jindal

Hindistan'ın diğer önemli bir çelik şirketi olan Jindal, paslanmaz çelik, krom madeni ve termik santral alanlarında ülkemizde yatırım yapma kararı almıştır. İlk aşamada 500-600 milyon dolarlık bir yatırım yapılarak bir termik santralin kurulması planlanmaktadır.

Polyplex Dünyanın 5. büyük ince polyester film üreticisi Polyplex, üretim operasyonlarını coğrafi olarak çeşitlendirme stratejisine paralel olarak Çorlu Avrupa Serbest Bölgesi'nde Aralık 2005'te 24,000 TPA'lık kapasiteli bir polyester film tesisi yatırımı yapmıştır. İçerisinde 4MW bir elektrik santrali barındıran yatırım projesinin ardından 2006 yılının Mart ayında 5000 TPA kapasiteli bir metal kaplama tesisi yatırımı yine aynı bölgede hayata geçirilmiştir. Firma son olarak bir çip tesisi kurma sürecinde olup, tüm yatırımların toplam tutarı 55 milyon ABD Doları olarak öngörülmektedir. Bu firmanın yatırımı Türkiye'yi bölgedeki en önemli polyester film üreticilerinden biri konumuna getirmiştir.

Farplas Hindistan Yatırımı

Renault, Toyota, Ford, Honda, Mercedes ve Hyundai gibi markaların önemli tedarikçisi olan Farplas, global araç projelerinde yer alabilmek için 2008 ortasında Hindistan'da üretime başladı.

Fernas A.Ş.

Türk Müteahhitlik firması FERNAS'ın 2009 yılında Hindistan'ın Medya Pradesh Eyaletinde yaklaşık 100 Milyon ABD Doları bedele karşılık gelen 350 kilometrelik LPG boru hattı döşeme faaliyeti devam etmektedir. Ayrıca, yaklaşık 70 ve 450 Milyon ABD Doları bedele karşılık gelen iki yeni ihale daha kazanmış ve birçok ihaleyi ise takip etmektedir.

Söktaş – Tekstil Fabrikası

Söktaş Tekstil'in 2007'de Hindistan'da kurduğu Söktaş India PVT şirketi Hindistan pazarına yönelik üretime başlamıştır. Türkiye'de yılda 14 milyon metre olan kapasitesini Hindistan fabrikasıyla ikiye katlayacak olan Söktaş Tekstil, özellikle Hindistan ve diğer Asya ülkelerinde yüz milyonlarca kişiden oluşan lüks tüketim pazarında bizzat bulunarak rekabette öne geçmeyi amaçlamaktadır.

Eczacıbaşı Holding

Eczacıbaşı, Vitra ürünlerinin Hindistan genelinde satışı için Hindistan'ın önemli seramik üreticilerinden olan Kajaria Seramik ile ortaklık yapmaktadır.

Termikel firması, Hindistan'da elektrik sayacı üretimi için Hintli bir firma ile ortaklık anlaşması imzalamıştır. Bu şirketlerin yanı sıra, Türkiye'nin en büyük ilaç üreticisi Abdi İbrahim, Hindistan merkezli Strides Arcolab ile eşit ortaklığa dayanan Abdi Strides isimli yeni bir şirket kurmuştur. Strides'in geliştirdiği ürünler Türk, Orta Doğu ve eski Sovyet Cumhuriyetleri pazarlarına ulaşırken, Abdi İbrahim'in jenerik ürünleri de Strides'in faaliyet gösterdiği pazarlara erişebilecektir.

Karel Santral Sistemleri, Kablo ve Santral Fabrikası; Atlas İlaç, üretim birimi yatırımı; Şişecam, cam üretimi; Cevher grubu, otomotiv yan sanayii yatırımı ve Atasay altın işleme tesisi için Hindistan'da yatırım yapmayı düşünen firmalar arasında yer almaktadır.

Dünyanın en büyük telekomünikasyon şirketlerinden biri olarak gösterilen bir başka Hintli şirket GTL'nin de Türkiye telekom pazarına girmeye hazırlandığı bildirilmiştir. GTL'nin önümüzdeki dönemde Türkiye'ye girme hazırlıklarını tamamlaması beklenmektedir. Öncelikle bir ofis açmayı planlayan şirketin, Türkiye'de uygulamaya girecek olan 3G, Wimax, IPTv gibi teknolojiler üzerine yatırım yapması beklenmektedir.

Son dönem zarfında, Hint firmalarının, ülkemizde yatırım yapmak üzere araştırmalarda buldukları ve çelik, bakır gibi madencilik sektörü, ilaç-eczacılık, otelcilik, köprü-otoyol inşaatı, otomotiv, bilgi teknolojileri, enerji ve şeker alanlarında yatırım yapmak istedikleri gözlemlenmektedir. Hindistan'ın Taj Otel Grubu da dahil olmak üzere, üç Hint otel zinciri turizm sektörü, Hint enerji şirketi Reliant enerji sektörü, Hintli bir firma ülkemizdeki şeker fabrikalarının özelleştirilmesi ve Hindistan demiryollarına bağlı Ircon International ve RITES şirketleri ise ülkemizdeki otoyol ve köprü inşaatı ihaleleri ile ilgilenmektedir.

İki Ülke Arasında Ticarete Yaşanan Sorunlar

Türkiye ile Hindistan arasında ile Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalanması amacıyla, 2 Ocak 2008 tarihinde Dışişleri Bakanlığı aracılığı ile girişimler başlatılmıştır. Hindistan makamları ile yapılan görüşmeler sonucunda Türkiye ile Hindistan arasında mal ticareti bakımından serbest ticaret alanı kurulmasını öngören Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması'nın (KEOA) imzalanmasına karar verilmiş ve bu konudaki çalışmalar devam etmektedir.

İki ülke arasında imzalanacak Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması, hali hazırda ihracat potansiyelimizin yüksek olduğu ürünlerde %5 ila %35 arasında değişen gümrük vergisi indirimi ve pazara giriş engellerinin azalmasını sağlayacaktır. Bu sayede mevcut durumda ülkemiz aleyhine seyreden ikili ticaretimiz daha dengeli bir yapıya kavuşma imkânı bulacaktır.

Hindistan ile imzalanacak STA, bilgi teknolojileri alanında işbirliğinin oluşturulması ve geliştirilmesine de katkı sağlayacaktır. Ayrıca pamuk, kömür, petrol, demir cevheri, ferro alyaj, tekstil elyaflarında dünyanın önemli üreticilerinden biri olan Hindistan, ülkemizin Girdi Tedarik Stratejisi açısından da önem arz eden bir ülkedir.

Hindistan, Türkiye için olduğu kadar AB için de önemli bir ticaret ortağıdır. AB ve Hindistan, ikili mal ve hizmet ticareti ile yatırımların düzeyini artırabilmek amacıyla Haziran 2007'de yılında STA müzakerelerine başlamışlardır. Nihai Anlaşma imzalanmış olup iki taraf arasındaki hassas ürünler müzakereleri devam etmektedir.

DEİK bünyesinde 1996 yılında kurulan Türk – Hint İş Konseyi faaliyetlerini sürdürmektedir.

Sorunlar: Gümrük vergileri yüksektir. Hindistan liberalleşme yönünde atılan tüm adımlara rağmen pek çok üründe halen yüksek gümrük vergileri ile yerel sanayisini korumaya çalışan bir ülkedir. Hindistan Hükümeti'nin DTÖ'ye taahhüdü çerçevesinde hammadde ithalatında vergilerin %10, mamul mallarda ise % 20'ye düşürülmesi söz konusudur. Ancak, birçok ürüne ek vergi uygulandığından nihai vergi bu düzeylerden oldukça yüksekte gerçekleşmektedir. Ek vergiler dahil edildiğinde ürünün gümrük vergisi iki katına çıkabilmektedir.

Hindistan'da taşımacılık için kullanılan konteynerlere ağırlık kısıtlaması getirilmiştir. Gümrük prosedürleri şeffaflıktan uzaktır. İthalat işlemlerinde ihtiyari gümrük değerlendirme kriterleri uygulanmaktadır. Değerleme prosedürleri, Hindistan gümrüklerine normal piyasa fiyatlarının altında bir fiyatla karşılaştıklarında, ithalattaki beyan edilen değişim değerini reddetme hakkı vermektedir. Bu durumda ithalatta daha fazla bir gümrük vergisi oranı uygulanmaktadır.

Hindistan yenilebilir sıvı yağlar için gayri resmi bir referans fiyatı belirleme politikası uygulamaktadır. Sık sık değişen referans fiyatı nedeniyle bu ürünlerin gümrük vergileri net bir şekilde bilinmemektedir.

İki ülke bankacılık sistemleri arasında işbirliği olmaması, Türk bankalarından alınan teminat mektuplarının kabul edilmemesi, muhabir banka bulunmasında sıkıntı çekilmesi ve aracı bankalar ile yapılan ticari işlemlerin pahalı olması diğer önemli sorunlardır. Bunun yanısıra, Hindistan bankalarından gelen akreditiflerin çok fazla ayrıntı içerdiği ve işlem sürelerinin çok uzun olduğu söylenmektedir.

Türkiye-Hindistan arası ticari sevkiyatların sorunlu gerçekleşebildiği ve navlun bedellerinin yüksek olduğu belirtilmektedir. Ayrıca Kalküta Limanı'ndaki yoğunluğun navlun bedelini artırmakta ve ihracatı olumsuz etkilemekte olduğu belirtilmiştir.

Ortak bir başka şikayet konusu da Hindistan'da bürokrasinin çok yavaş işliyor olmasıdır. Hint kamu teşkilatına ek olarak Hint özel sektörünün de iş takibinde ve geri dönüşlerde ağır davranabildiği ve müşterilere verilen hizmette bundan kaynaklanan aksamalar ve gecikmeler yaşandığı belirtilmiştir. Ayrıca yabancılara çalışma izni alınmasında da sürenin uzun olduğu dile getirilmiştir.

Çin'de olduğu gibi Hindistan'da da korsan üretim yaygındır.

KAYNAKÇA

Hindistan Ülke Raporu, KFA Fuarcılık

Hindistan Ülke Raporu, Konya Ticaret Odası

<http://koop.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-asya/hindistan/ulke-profil/dogrudan-yabanci-yatirimlar>

<http://www.mfa.gov.tr/hindistan-ekonomisi.tr.mfa>

<https://islamansiklopedisi.org.tr/hindistan>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Hindistan_ekonomisi

<https://www.aa.com.tr/tr/ulke-profilleri/hindistan/902411>

<https://www.ilimvemedenyet.com/hindistan-siyasi-ve-idari-yapisi-ekonomisi-dini-ve-kulturel-yapisi-hint-diasporasi.html>